

ARBETSLIVS- OCH JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 2/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag- stiftning om partiell sjukdagpenning

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 7 februari 2006 en proposition med förslag till lagstiftning om partiell sjukdagpenning (RP 227/2005 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Virpi Korhonen och regeringssekreterare Kirsi Päivänsalo, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Tarja Kröger och lagstiftningsråd Pasi Järvinen, arbetsministeriet

- forskarprofessor Eira Viikari-Juntura, Institutet för arbetshygien
- socialpolitisk sekreterare Petri Mustakallio, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- jurist Heli Puura, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- jurist Jarmo Pätäri, Akava r.f.
- överläkare Kari Kaukinen, Finlands Näringsliv rf
- arbetsmarknadsombud Merja Berglund, Företagarna i Finland rf
- ordförande Lea Karjalainen, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation TVY rf
- ombudsman Juhani Talonen, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf.

PROPOSITIONEN

I syfte att stödja den försäkrades rehabilitering och återgång till arbetet föreslår regeringen ett system med partiell sjukdagpenning som innebär att den försäkrade har möjlighet att arbeta deltid och dessutom få partiell sjukdagpenning när en sjukdom varat minst 60 sjukdagpenningdagar. Partiell sjukdagpenning ska vara en självständig förmån som betalas under förutsättning att en arbetstagare i ett anställningsförhållande på heltid har kommit överens med sin arbetsgi-

vare om att arbetet utförs på deltid inom ramen för de tidsfrister som anges i lagen.

Partiell sjukdagpenning betalas till en arbetstagare eller företagare som är arbetsoförmögen på det sätt som avses i sjukförsäkringslagen. Arbetsoförmågan ska fortgå under hela den period för vilken partiell sjukdagpenning beviljas. Till sitt belopp är den partiella sjukdagpenningen alltid hälften av den närmast föregående sjukdag-

penningen och den kan betalas i 12—72 vardagar.

En person kan inte samtidigt få partiell sjukdagpenning och en arbetslöshetsförmån eller utbildningsstöd. Den tid för vilken en person har fått partiell sjukdagpenning i enlighet med sjuk-

försäkringslagen förlänger granskningsperioderna för arbetsvillkoren för löntagare och företagare.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Med hänvisning till propositionens motivering och annan utredning anser utskottet att propositionen är nödvändig och angelägen och tillstyrker den därför. Utskottet understryker att propositionens mål är viktiga och konstaterar att utskottet bland annat i samband med behandlingen av statsrådets redogörelse om arbetslivet i sitt betänkande (AjUB 4/2005 rd — SRR 4/2004 rd) har uppmärksammat behovet av att göra det lättare att återvända till arbetet efter en lång sjukledighet och skyndat på ett lagförslag om sjukledigt på deltid.

I sitt betänkande om statsrådets redogörelse om arbetslivet påpekade utskottet i ett vidare perspektiv att det behövs åtgärder för att göra det lättare att återvända till arbetet efter en lång sjukledighet. En förutsättning för mjuklandning är att cheferna och kollegerna förstår konvalescentens situation och ger honom eller henne tid och möjligheter att så småningom återanpassa sig till arbetsrytmen och kraven i arbetet. Återgången till arbetet, t.ex. efter utbrändhet eller sjukdomar i rörelseapparaten, lyckas i de flesta fall om orsakerna till problemen reds ut och förhållandena på arbetsplatsen ändras i behövlig mån. Utskottet finner det viktigt att man i informationen om systemet med partiell sjukdagpenning också fäster uppmärksamhet vid arbetsförhållandena när åtgärder vidtas för att göra det lättare att återvända till arbetet.

Utskottet understryker företagshälsovårdens ansvar och betydelse när beslut fattas om att systemet med partiell sjukdagpenning ska använ-

das och ergonomin och förhållandena på arbetsplatsen ändras så att konvalescenten tryggt kan återhämta sig efter sjukdomen och återvända till arbetet.

Enligt propositionen kan arbetstiden minskas per dag eller per vecka, det vill säga arbetet kan regelbundet vara halvdagsarbete eller till exempel två eller tre dagar i veckan under den tid partiell sjukdagpenning beviljas. När åtgärderna planeras är det viktigt att man beroende på vilken sjukdom och vilket arbete det gäller väljer det alternativ som bäst leder till att rehabiliteringsinsatserna lyckas. I fysiskt tungt arbete är det mera sannolikt att återanpassningen till ansträngning och arbete lyckas om ansträngningen per dag är mindre.

Förutsättningar för erhållande av partiell sjukdagpenning

Enligt förslaget kan en arbetstagare erhålla partiell sjukdagpenning när han eller hon har beviljats sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen i 60 dagar, vilket motsvarar arbetsoförmåga under cirka 3 månader. Förutsättningen är förbunden med en bestämmelse i sjukförsäkringslagen enligt vilken Folkpensionsanstalten ska utreda en försäkrads behov av rehabilitering senast när antalet sjukdagpenningssdagar överstiger 60 dagar. I flera kollektivavtal ingår avtal om lönebetalningsskyldighet för en 56-dagars period. Därför är det motiverat och uppmuntrar arbetstagarerna att möjligheten att erhålla partiell sjukdagpenning i lagstiftningen placeras vid denna tidpunkt. Lönebetalningsskyldigheten gäller emellertid inte alla löntagare och inte heller företagare. I flera situationer skulle det vara på sin plats,

i syfte att trygga en fortsättning på företagsverksamheten, att en företagare har möjlighet att återgå till deltidsarbete så fort som det med tanke på rehabiliteringen är möjligt.

Forskningsrön visar att för att återgången till arbetet ska lyckas behövs det i vissa stora sjukdomsgrupper, som till exempel sjukdomar i rörelseapparaten och depression, insatser redan i ett tidigare skede av sjukledigheten, det vill säga inom fyra till sex veckor. Den tidpunkt som föreslås kan därför med tanke på slutresultatet i vissa fall infalla alltför sent. Det finns risk att man väntar på att 60 sjukdagpenningss dagar uppnås för att få möjlighet till att pröva på att återgå till deltidsarbete. Detta kan leda till att återgången till arbetet inte helt lyckas.

Trots det som sagts ovan anser utskottet att regeringens försiktiga linje är motiverad. Syftet med lagförslaget är att förhindra att deltidsarbete används när det inte är motiverat med hänsyn till arbetstagarens återstående arbets- och funktionsförmåga och prognos för tillfrisknandet. Det är skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid att arbetstagaren med stöd av partiell sjukdagpenning på eget initiativ och frivilligt återgår till arbetet på deltid för att pröva sin förmåga att arbeta.

Utifrån erfarenheterna av genomförandet och effekterna av det som föreslagits kan man bedöma hur systemet med partiell sjukdagpenning i framtiden ska utvecklas.

Inverkan på utkomstskyddet för arbetslösa

Enligt förslaget ska arbete som en person har utfört medan han eller hon fått partiell sjukdagpenning inte räknas in i arbetsvillkoret enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Granskningsperioden för arbetsvillkoret ska förlängas med den tid löntagaren erhållit partiell sjukdagpenning. Den tid för vilken partiell sjukdagpenning beviljats jämföras med tiden för normal sjukdagpenning och påverkar därför inte arbetsvillkoret och inte heller den inkomstrelaterade dagpenningen.

Under utskottsbehandlingen har en del sakkunniga ansett att det är problematiskt med tan-

ke på klarheten i systemet med utkomstskydd för arbetslösa att deltidsarbete under den tid partiell sjukdagpenning beviljats inte förkovrar arbetsvillkoret även om deltidsarbetet uppfyller de allmänna kraven enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa uppfylls kraven för arbetstid, om arbetstiden är minst 18 timmar per kalendervecka eller om företagsverksamheten till sin omfattning har varit väsentlig.

Syftet med systemet med partiell sjukdagpenning är att stöda återgång till arbetet efter en lång sjukledighet och därför borde det inte finnas behov för utkomstskydd för arbetslösa i särskilt många fall. Förslaget om att avvika från den normala regeln för hur arbetsvillkoret förkovras har också motiverats med att arbetsoförmögenhetsbegreppet i sjukförsäkringslagen är odelbart och perioderna med partiell sjukdagpenning är kortvariga. Dessutom har man inte velat särbehandla dem som erhåller partiell dagpenning utgående från huruvida avtalet om deltidsarbete uppfyller kravet på att arbetstiden ska vara minst 18 timmar per kalendervecka. Den försäkrade kan återgå till sjukdagpenning om han eller hon under den period för vilken partiell sjukdagpenning beviljats blir permitterad eller arbetsförhållandet upphör, om inte antalet sjukdagpenningss dagar uppgår till 300 dagar som är maximitiden enligt sjukförsäkringslagen. Partiell dagpenning är en självständig förmån som inte har någon inverkan på maximitiden.

Man har velat skapa ett system som är riskfritt och motiverar den försäkrade. I 6 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ingår en specialbestämmelse enligt vilken den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen bestäms för en person som får deltids-pension, deltidstillägg eller har partiell vårdledighet utgående från situationen när utbetalningen av pension eller annan förmån började. Om motsvarande system införs i fråga om partiell sjukdagpenning är systemet inte fördelaktigt för den försäkrade i de situationer där hans eller hennes lön har stigit efter perioden med partiell sjukdagpenning, eftersom ökningen beaktas först när arbetsvillkoret igen uppfylls.

Utskottet finner bestämmelsen motiverad med hänsyn till systemets målgrupp och mål och viljan att säkerställa att en person aldrig hamnar i en situation som är sämre än sjukledighet på heltid. Utskottet finner det emellertid viktigt att regeringen följer upp i vilken utsträckning det förekommer att någon faller mellan stolarna vad gäller utkomstskyddet för arbetslösa och vid behov upptar frågan på nytt till behandling. Om regeringen utifrån erfarenheterna av den aktuella lagstiftningen beslutar utvidga systemet med partiell sjukdagpenning måste man på nytt behandla modellen för systemet med utkomstskydd för arbetslösa.

Uppföljning och information

Utskottet anser att det, som regeringen föreslår, behövs ett effektivt uppföljningssystem. Man bör följa upp hur målen nåtts och hur systemet har fungerat. Informationen och instruktionerna om lagändringen bör skötas med omsorg. Det är skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid utbildningen av personalen inom företagshälsovården. I instruktionerna och utbildningen är det viktigt att betona att systemet bygger på frivillighet och målet är att främja hälsan och en återgång till arbetet.

Lagtekniska ändringar

I början av 2006 trädde en reform av arbetsmarknadsstödet i kraft. I samband med reformen ändrades bland annat lagen om offentlig arbetskraftsservice (1216/2005) och lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1217/2005). Det är skäl att beakta ändringarna i de här lagarna i ingressen till lagförslag 4, i 5 kap. 3 § 3 mom. och i 5 kap. 4 § 4 mom. till exempel enligt följande:

3 §

Löntagares arbetsvillkor

Om någon på grund av sjukdom, anstaltsvård, rehabilitering, värnplikt, civiltjänstgöring, heltidsstudier, barnafödsel eller vård av barn som är högst 3 år eller av någon annan godtagbar orsak som kan jämföras med dessa är förhindrad att vara på arbetsmarknaden, förlängs den i 1 eller 2 mom. nämnda granskningsperioden i motsvarande mån, dock med högst sju år. Om någon är i arbete för vars lönekostnader sammansatt stöd *eller högsta förhöjda lönesubvention* har beviljats, förlängs granskningsperioden med den tid för vilken arbetet på grund av begränsningen i 4 § 4 mom. inte räknas in i arbetsvillkoret. Granskningsperioden förlängs för den tid under vilken en person får partiell sjukdagpenning.

4 §

Arbete som skall räknas in i löntagares arbetsvillkor

Vid beräkningen av om arbetsvillkoret enligt 3 § har uppfyllts skall beaktas hälften av antalet kalenderveckor under vilka sådant arbete utförts för vilket arbetsgivaren har fått *högsta förhöjda lönesubvention* för lönekostnaderna. I arbetsvillkoret inräknas inte arbete som en person utfört medan han eller hon fått partiell sjukdagpenning.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anför

att social- och hälsovårdsutskottet bör beakta vad som sagts ovan.

Helsingfors den 9 mars 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd
vordf. Anne Holmlund /saml
medl. Sari Essayah /kd
Roger Jansson /sv
Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd
Markus Mustajärvi /vänst
Leena Rauhala /kd

Juha Rehula /cent
Jukka Roos /sd (delvis)
Tero Rönni /sd
Arto Satonen /saml
Kimmo Tiilikainen /cent
Jaana Ylä-Mononen /cent
ers. Oras Tynkkynen /gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

I arbetsvillkoret enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska enligt förslaget inte inräknas arbete som en person utfört medan han eller hon fått partiell sjukdagpenning. Utskottet framhåller i sitt utlåtande att en del sakkunniga under utskottsbehandlingen har ansett att det är problematiskt med tanke på klarheten i systemet med utkomstskydd för arbetslösa att deltidarbete under den tid partiell sjukdagpenning beviljats inte förkovrar arbetsvillkoret även om deltidarbetet uppfyller de allmänna kraven enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa uppfylls kraven för arbetstid, om arbetstiden är minst 18 timmar per kalendervecka eller om företagsverksamheten till sin omfattning har varit väsentlig.

Jag anser att ett exceptionellt förfarande inte är berättigat. Däremot anser jag att samma principer som i övrigt iakttas i fråga om deltidarbete också bör gälla arbetsvillkoret i detta fall. När arbetsvillkoret förkovras på normalt sätt blir systemet mera attraktivt också för dem som nyligen har varit arbetslösa eller som hotas av arbetslöshet.

Trots att risken att bli arbetslös under perioden för partiell sjukdagpenning eller kort därefter att den tagit slut inte gäller särskilt många personer är det fel att skapa system som redan från första början innebär att det finns en möjlighet att någon faller mellan stolarna. Det torde vara klart att systemet med partiell sjukdagpenning kommer att utvidgas utifrån erfarenheterna av det aktuella lagförslaget. Det finns risk för att det system för utkomstskydd för arbetslösa som

nu skapas i sinom tid också intas i det nya utvidgade systemet varvid antalet missgynnade ökar.

Utskottet konstaterar i sitt utlåtande att den försäkrade kan återgå till sjukdagpenning om han eller hon under den period för vilken partiell sjukdagpenning beviljats blir permitterad eller arbetsförhållandet upphör. Om sjukdagpenningsdagarna uppgår till 300 dagar, som är maximitiden enligt sjukförsäkringslagen, finns denna möjlighet däremot inte utan den försäkrade blir beroende av utkomstskydd för arbetslösa. I det fall att han eller hon inte uppfyller arbetsvillkoret är arbetsmarknadsstödet den enda möjligheten. Arbetar maken kan den försäkrade således bli helt utan inkomster. Bland annat för att undvika situationer av det här slaget anser jag att bestämmelsen om arbetsvillkoret bör vara det samma som i andra former av deltidarbete.

I 6 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ingår en specialbestämmelse enligt vilken den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen bestäms för en person som får deltidspension, deltidstillägg eller har partiell vårdledighet utgående från situationen när utbetalningen av pension eller annan förmån började. Motsvarande bestämmelse bör också gälla dem som beviljats partiell sjukdagpenning och bör intas i lagförslaget.

Ståndpunkt

Med stöd av det som anförs ovan anser jag

att lagförslag 4 bör ändras så att arbetsvillkoret förkovras enligt samma villkor som gäller andra former av deltidarbete.

Helsingfors den 9 mars 2006

Markus Mustajärvi /vänst

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Det finns inga särskilda grunder för bestämmelsen i propositionen om 60 sjukdagpenningsskatt och i fråga om flera sjukdomar är den utsatta tiden alldeles för lång. Forskningsrön av bl.a. arbetshälsoinstitutet visar att för att återgången till arbetet ska lyckas behövs det i vissa stora sjukdomsgrupper, som till exempel sjukdomar i rörelseapparaten, insatser redan i ett tidigare skede av sjukledigheten, det vill säga inom fyra till sex veckor, alltså klart tidigare än 60 sjukdagpenningsskatt, som regeringen föreslår.

Det varierar mycket hur sjukdomar och olyckor påverkar en persons arbetsförmåga och ofta är förutsättningarna för att återgå till heltidsarbete bättre om en person först återgår till att sköta sin arbetsuppgifter på deltid. Det system för partiell sjukdagpenning som nu föreslås omfattar inte situationer där en återgång till arbetet i ett så ti-

digt skede som möjligt tydligt skulle främja rehabiliteringen.

En kortare tidsfrist äventyrar inte den försäkrades förmåner eftersom det system som föreslås helt och hållet bygger på frivillighet och företagshälsovården har en central roll när beslut fattas om att systemet med partiell sjukdagpenning ska användas.

Ståndpunkt

Med stöd av det som anförs ovan anser vi

att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet i sitt utlåtande skulle ha föreslagit att social- och hälsovårdsutskottet allvarligt överväger att förkorta den tidsfrist på 60 sjukdagpenningsskatt som utgör en förutsättning för att partiell sjukdagpenning beviljas.

Helsingfors den 9 mars 2006

Anne Holmlund /saml
Arto Satonen /saml